МАЙСКИ ЛИСТ

1 0 0 0 2 0 8

ПЪРВИ МАЙ

Владимир Маяковски

Поетите
са способен народ.
Стих?
Заповядай!
Само рими им дай.
Не са казвани повече
глупости
отколкото за май.

Съществителни	Мечта Мимози. Народа. Пламък. Цветя. Рози. Свобода. Знаме.
Образи	Майски — сън.
Прилагателни	Красно. Ясно. Безкраен. Омаен. Безбрежен. Метежен.

Виждам ги,
в сандалките на римите обути,
под древногръцка
образна тога,
и днес
помъкнал свойте атрибути —
Крачи по книгата
тънконогия стих.
Доста сме нанкали
в люлката на римите,—
Ний петгодишни
синове на зората.
Нека днешния
привет,
нека бъде
преиначен.
Макар без размери!
Макар без рими!

С 1 май
да живее декември!
От май
ний
да не омекнемъ.
Да живее мразът и Сибир!
Мразът ожелезняващ волята.
Каторгата,
каменната крепост
по-добре от всички пролети
е заякчила
дърветата
на ръцете.
С тях
издигаме майското знаме —
да живее декември!

Долу всяка нежност!
Да живее умразата!
Умразата на милионите
към стотиците,
умраза спояваща във солидарност.
Пролетарии!
С гръм пропищете
— да живее умразата ! —
Долу безсмислената пищност на земята!
Долу случайните пролети!
Да живее световната сила и воля!
Да живее ума!
Ума
който
сред зима и есен
винаги
създава лазурния май.
Да живее делото на май!

Прев. Гео Милев

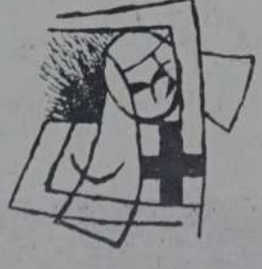

Печатница Ново Изкуство — Веслецъ, 15

В О Й Н А

(Откъслек от поема)

6

Бумммм!
(Обявяване)
Първи куршум.
Небесата се сгърчиха;
вол падна в черни блата;
гори прекършиха вършини;
прорева бяла мечка:
екнаха сини долини —
в юдоли зацвили нощта
фугасно —
нощ ужасна! —
Оо, динамитен
век! —
Умъртвен е
Единний Човек,
унизена е правдата—
любовта — разсечена с брадва: —
по главата на цяло човечество
бие горещо желязо —:
всяка чиста душа е прорязана,
всяка чиста душа е вмотана
в измамното слово: ОТЕЧЕСТВО:
(Де хвърлят змиите кожи?
де гризе конощрепа корени? —
Кой раздаде земята божия
и пръсна по нея хората? —)
Храчат жълти огнйове то-
повете:
рождество на велики империи
кръз земната сфера
в студени мъгли:
царете разделят глобуса с игли:
в разорени поселища плачат жени
повалени, разпасани:
негър кръстосва расите;
старци умират на прага;
войници бягат в уврази
и
смърт коси по черни бруствери—
горите раздрусва;
един трен лети направо
и пада с главата надолу
в реката. — —

Телефоните гракат нервозно:
— да се хвърлят по седем вериги,
— до зори на върха да пристигнем
— в бой грозен! —

И тръгват безумните хора
с яморлуци и голи ножове —
и злобни огнйове
раздират простора.

Желязо дъбравите кърти;
(тръба отбой не зове)
и невидим ковач кове
над урвите огнени пърти.

Един пронизан в корема,
раздира си ризата;
друг език прегризва
и дъх поема. —

Ръце, крака и мозък
в залп на жестоки орждия
— — — — — — — — —
Проклета, проклета да бъде
тая световна угроза!

Ламар

НАШИЯТ МАЙ

Тържеството на монополистичните тенденции в съвременното капиталистическо общество изби в един чудовищен социален пароксизъм: прогреса на техниката, разрастването на производственния процес, тръстизирането в индустрията, нестабилността в стопанската конюнктура (свърхпроизводство, конкуренция, борба за периметри, кризи), изгладняване на широките работни маси, идейния кризис, който стария свят преживява, банкрута на националшовинистическите идеали, хаоса, безпътицата, дезорганизацията в всички форми на живота ето огромните смукала, които се впиха в изнемощялия организъм на буржоазното общество, задълбочиха големия социален конфликт и коренно трансформираха социал-политическия бит. *Една философия на безсилието дойде да обедини пискливите звукове на тази всемирна какофония, за да продиржира нейния трагичен финал в задънената улица на безпомощността.* Заключителния поант на тия катастрофични сътресения се изрази в характеристиката на съвременния човек—физиологичната клетка на социалния организъм. Създаде се нов бит, нова психика, уникум в световната история. Механизация. Стандартизиране. Нивелация. Обезличаване. Овъншненъ човекъ. *Човек машина.* Метрополис! (Работника в фабриката е само един номер, число. Няма имена. Автомати. Толкоз!)

Този нов човек—*човекът машина* — е съдба —гибел и край—на западната култура. (Запад като символ на съвременното капиталистическо общество с неговата нечувана експлоатация, безправие, затвори и властнически садизм.) Човекът — машина е фабрикант. Капиталист. Професор. Художник. Писател. Работник. (Работник, който живее в мансардите, предградията, сутеренитe на големия град. Той става в тъмно, работи цял ден, суети се като призрак около машините, пие пушека на фабричните кумини, за да се прибере най-сетне в коравото легло—смазанъ отъ железния чук на една страшна действителност) Ала този човек-машина е и капиталист — Морган, Форд, Ситроен. Притежател на мини, фабрики, железници или на милиони акции отъ Роял Дъч, Стандард Ойл; той има кантори в Ню-Йорк, Лондон, Париж, Александрия, Токио, Шанхай. Той се разхожда нервно из своето бюро, пуши хавански пури, приема доклади, чертае планове, дава нареждания, върши чудовищни спекулации на борсата, играе с живота и съществуването на милиони подвластни нему хора. Автомобили, аероплани, телеграфи, радио, държава, власт — всичко е под пълна пара и услуга на обезумялия в своя бяс за печалба — кондензирана работническа кръв-капиталист. И всички, всички са там—в този луд водовъртеж,—увлечени от динамичния вихър на нашата механизирана съвременност. И дивата борба за надмощие води към отричане на човека като мисляще същество, цинично гази етика, морал, право, култура, прогрес, справедливост, ред, законност, разкрива тяхната пустота и фалш в съвременното капиталистическо общество и тласка живота към бездната на взаимното унищожение. „*Пътът на Европейската култура* — говори Глеб (герой из романа „Голый год" от Б. Пилняк)— *стигна в задънена улица*"

И все пак, въпреки тази универсална, нивелираща механизация, между психиката на двата смъртни врага в съвременното капиталистическо общество — капиталиста и работника — има главоломна бездна:

Психиката на капиталиста —смутен от трескавия развой на събитията — е странна, в погледа му блуждае призрака на предсмъртна агония, нервите му се гърчат в спазмите на една универсална неврастения, апатия, безсилие да се справи с крещящите въпроси, с които живота заприщва ежечасно неговия идеологичен и жизнен път и смъртна умора от кинематографичния бяг на едно лудо време — ето координатите, които определят неговата психична същност. А в душата на работника, обезправения роб на капитала, въпреки глада, мизерията и хилядите депресии с които държавната машина така хитро го притяга, грее едно огромно слънце: вярата в неизбежната победа на пролетарията и слънчева радост пред настъпващата пролет в живота.

И все пак безспорно е механизацията, която с луд щурм завладя всички форми на живота: *ала тази механизация е и сигурен белег за неизбежния крах на буржоазния строй и близкото тържество на бъдещето социалистическо общество.* (При съвременните порядки едно огромно, социал-привилегировано, мнозинство участвува само в консумативния процес. Социалистическото общество, чийто основен принцип е равномерно разпределение на благата само между участвуващите в производствения процес, ще доведе неминуемо до намаление на работния ден и запълване свободното време на работника с изкуство, музика, театър, което разнообразяване е и единствения начин за борба с механизацията въ живота. Тук е и оправданието на социалистическото общество от социологична, та и от общочовешка гледна точка) Защото несъмнено е:

Под ударите на един непримирим класов антагонизм блясва лъжата и края на поваления свят: Човекът-машина. В душата на този „Последен човек" дремят, потиснати от жестоката реалност на живота, живи погребани цели мирове: Ала когато психичните комплекси — плод на икономическите условия и производствените отношения — дълго време мачкани от Великата Социална Несправедливост на Живота, преминат крайния предял на търпимоста и жестоко експлодират, тогава

—В покрусената душа на *Човекът-машина* ще пламне отново жаждата към първичната стихия на живота, към „Изгубения рай" — прародината на изнуреното човечество.

— към жълтите пясъци на пустинята и опожарените степни полета

и тогава —

Ще пламне Великия Социален Пожар — и ще се разкъсат веригите ръждясали на един строй, заприщил слънцето с затвори и бесилки.

И ще дойде светът, за който милиони умряха с песен и надежда: мечтата на парижките комунари, на чикагските мъченици, на руските работници, на китайските революционери и на милионите роби, така брутално смазани в низините на живота от окървавеното колело на капитала, ще стане действителност:

Новия свят се ражда!

На неговите слънчеви порти е написано с огнени букви нашето евангелие:

Реализация на трите жизнени начала:

Три трудови принципи:

Осем часа работа, осем часа почивка, осем часа сън.

Три етични принципи:

Взаимопомощ, справедливост, себепожертвуване.

Три социални принципи:

Liberté. Egalité. Fraternité!

Първи май е могъща манифестация на тия искания, които класата на попуканите ръце в стройни редици хвърля срещу обезумялото капиталистическо общество, като прелюдия към последния и решителен бой.

Лазар Панов

ВОЙНА

— Не бой на първобитни племена със камък, кости и стрели
— орли,
понесени един към друг в стихията да спазят свойто племе.
Не мах на смазан роб под чужда власт и чуждия ханжар—
– със жар
във робските гърди, посегнал робския ярем да снеме.

Война — огромен меч пронизал във сърдцето майката земя—
Змия,
опасала трикратно с плъзгаво и ледено тело земята,
и стегнала ребрата й до счупване, до кръв и вик —
Език
забила в нейната снага, с отровна ярост впила си устата.

Война — позорният пазар на кърви, хора, месо и живот,
Хомот
към страшна кланница на многохилядните гладни, голи маси
Война — чудовище огромно с хиляди уста,
света
погълнало в стомаха си — стомах от няколко железни каси.

Война! в стихията на вярата в добро ще бий едно сърдце:
с ръце,
с безбройните си жилести ръце ще те откъснем от земята,
С юмруци, камък и дърво ще смажем твоята глава.
Слова,
Словата огнени, потекли кат река, събуди—щат сърдцата.

И волната земя, освободена, ще въздъхне с пълна гръд
И в път,
във шеметния път ще понесе свободните човешки маси
към правда и любов. Чудовище, настръхнало от страх!
В стомах
погълнало света, в стомаха си от няколко железни каси.

СТРАХИЛ

Предмайски сън

Таз вечер се прибрахме много рано в квартирата с моя приятел. По право, за да не ви излъжа, трябва да кажа, че това не беше и квартира в същински смисъл на думата, а някаква мухлясала сутеренна дупка, какиато впрочем има доста много в нашите благоустроени градове. Когато заговорвахме на тази тема, хазаина често обичаше да повтаря: „абе квартирата не е съвсем лоша". На което винаги моя приятел отговаряше: „простак! сякаш не вижда че в тази кочина и дявола би полудял". Аз също бех на мнение, че хазаина е „простак", но не бех съгласен и с приятела си, понеже намирах нашата „дупка" за по-удобна от скамейките на градските градини. Както и да е, но тази вечер и двама се чувствахме някак много доволни. При това забележете, че ний не сме от онния, които прекланят глави пред господаря и пред Бога и се помиряват с положението си. О! съвсем не. Аз и моя приятел бехме отчаяни врагове на всекакви предразсъдаци и най сериозно бехме загрижени за пр устройството на живота

След вечерята запушихме цигара и блаженно истегнати на единственото дъсчено легло, заговорихме на нашите любими теми. Изведнаж, в средата на разговора, моя приятел ме пресече и като ме изгледа някак особенно, с тих и малко таинствен глас ме попита:

—Ти вярваш ли в сънищата?

—Не, не вярвам.

—И аз не вярвам.

Този странен въпрос на приятела, ме изненада. Та нали ний с него сме говорили толкова пъти, че всички тези сънища, видения и празни мечти са глупости, в които не трябва да се вярва? Погледнах го: лицето му бе малко бледно и замислено. Погледнах и тясната стаичка, чиито полуосветени изцапани стени излъчваха отвратителнавлажна миризма, и в същия момент ледена струя ме разтрепера. Тишината ставаше все по дълбока и мъчителна. Из нейните глъбини сякаш почнаха да излизат всички черни спомени на миналото. . . Усетих как болезнена скръб докосна сърцето ми, издигна се и спря на гърлото ми.

— Кажи Ваня, защо ме питаш вярвам ли в сънища?

Той се доближи до мене и с малко треперлив глас отговори:

—Виждаш ли. . . веднаж аз сънувах един сън. . . аз не вярвам в сънищата. . . но аз сънувах един сън веднаж и в този сън вярвам. . .

— Глупости! прекъснах го строго.

— Виждаш ли. . . мен ми е тежко. . . Този вертеп ме души. Щом стоя един час в тази мръсна дупка, чувствувам, че главата ми се замайва, и тогава някакъв проклет дявол почва да шепне на ухото ми всички ужаси които стават по земята. . обсаждат ме някакви страшни призраци. . . и спомням си аз за този сън. . . и вярвим в него.

— Но ти знаеш прйятелю, че науката. , .

— Остави! . . Може би това да не е сън. . . понякоги гладните сънуват и на яве. . . но все пак сън беше.

— Е, казвай тогава, що за дяволски сън е този, в който ти вярваш!

— Видиш ли, по рано, аз живеех тук заедно с един работник и. . . наистина чудно. . . през нощта срещу първи май и двамта сънувахме един и същ сън и двамата му повярвахме.

— И наверно той ти е натъпкал главата с разни глупости, възразих аз малко недоволен.

— Не, той беше определен неверующ, и макар, че официалния му костюм бе на три места закърпен, смяташе себе си за решителен патриот. Вечерта срещу първи май ний се прибрахме тук, като сега и той се увлече да ми разказва как е празднувал първи май компании от млади момичета и при всяки отделен разказ заключаваше: „Живота братко е кратък, трябва да го използуваме". След като, обаче, свърши разказа за спомените си, сети се че тази вечер няма какво да се яде, омърлуши се и си легнахме гладни . .

— Ех, понякога гладните чудни сънища сънуват . . и все пак не можеш да не им повярваш . . . Вървя по безлюдните, пусти улици на града, цял обвит в една полупрозрачна, синя тъмнина, а високо над мен, като орли над голямо поле, се вият големи черни облаци. Усетих някакво смъртно безпокойство. Стори ми се, че всички са се изпокрили, или са избягали, и сега съм останал с мо аз в този мъртав град, осъден може би от някаква жестока съдба на разрушение. В душата почна да нахлува тревогата на това страхотно мълчание, но изведнаж се видях в края на един обширен площад и в същия миг от дъното на широката улица се понесе мощен хор и всички къщи потреперваха. Едни безкрайни редици се проточиха по всички улици и се разливаха по огромния площад като водите на мътна придошла река, а хорът се издигаше все по мощен и заплашителен, и мен се стори, че дори и черните облаци в небесата настръхнаха от ужас.

—Ний сме—пее хорът—тези, които ден и нощ въртим фабричните колела, които копаем земята и гнием в подземните галерии, които незнаем почивка!

Ний искаме хляб, ний искаме слънце, ний искаме живот! . . .

Тогава от другата страна на площада се показа една друга безкрайна редица от жени и деца, те вървеха напред с протегнати ръце и техния вик се носеше в синята нощ като проклятие и молба. „Ний сме бледни — пееха те—и нашите гърди са проядени. Ние сме тези, на които глада изсмуква кръвта и блясъка на очите. . ний искаме хляб, ний искаме слънце ний искаме живот" . . .

Внезапно конски тропот и бесен вой се извиха от дъното на всички улици, . . огромният площад се разлюля като разярено море и вихър от трясъци, писък и стенения продъниха нощта.

Площада опустя. Оттеглих се на края до един електрически стълб и гледах как виси закачен на него някакъв безжизнен труп. Отведнаж право срещу мен се приближи един тъмен силует. . . изтръпнах от изненада:

— Майко, какво търсиш тук! Защо си тъй бледна майко и защо си цяла облечена в черно,

— Дойдох при тебе сине мой.

— Но ти . . . ти нали отдавна напусна земята майко! . . .

— Аз дойдох да те пазя сине мой. сине мой . . .

— Но тази нощ е пълна с кървави призраци майко!..

— Това е великият час на борбата сине мой . . . Бъди смел и вярвай . . .

Внезапно нейния образ се стопи в синята нощ и безшумно като сянка изчезна в черната улица. А грохота на жестока борба ехтеше по всички крайща и целия град се люлееше из основи. . . . . .

Когато денът прогони синята нощ, аз пак се видях в края на обширния площад. Сега сред площада стоеше една жена в черно. Беше майка ми. От всички страни прииждаха пак безкрайни редици мъже, жени и деца и чудна хармония на радостни викове се носеше в кристално чистото утро. Тогава жената в черно издигна ръце към изгряващото слънце и цяла окъпана в златния блясък на неговите лъчи, заговори: „О велико слънце на

свободата, изсуши сълзите на траурните майки, измий с своя златен поток позора на кървавото минало и нека от този ден да няма вече гладни по земята . . . О, велико слънце на радоста . . . И в миг от всички страни се поде тържествуващ хор: „От днес няма вече гладни на земята, от днес ще има радост за всяко сърце . . О велик ден на свободата" . . .

Събудих се и скочих бързо. Приятела ми също стана.

— Знаеш, чуден сън видях, каза като триеше очи.

— И аз сжщо.

– Но ей Богу, това не е само сън . . . уверявам те, не е само сън. Ставай по скоро да отидем . . . това не може да бъде само сън.

Без да разсъждаваме повече, ний се облекохме набързо и излезохме. Моя приятел дори не си оми лицето: „живота е кратък братко, трябва да го използваме" . .

Слънцето вече грееше над земята и някаква ликуваща музика изпълваше лазурните простори. Ний вървехме по безлюдните улици и, сякаш сънувайки още търсехме обширния площад. Но внезапно по паважа на улицата удариха конски копита . . . ний спрехме като заковани. Край нас профуча в бесен галоп гъста колона от кавалерия . . . далече пропукаха пушки и пак всичко утихна . . . . .

Моя приятел наведе глава и тихо прошепна:

— Все пак, аз вярвам на този сън . . . . .

Димитрий К.

Нека буржоазията в своето старческо самомнение си въобразява, че един път тя осъдена на смърт, то ще трябва да умре и изкуството. Ние, обаче, храним твърда надежда, въодушевляваща и всички велики художници, — надежда в това, че последния поет ща изчезне от лицето на земята заедно с последния човек.

Ф. Меринг

Изкуството на пролетарията е могъщ фактор за организиране творческата стихия на живота: то рисува болките и копнежите на класата, дава картината на величавата борба, пее сленчеви дитирамби на живота и, в формата на социален протест, бие тревога по целия боеви фронт.

Малкият студент от Тютюневия склад Арав.

I.

Лумпените, гаменките, дриплювците които работят в Арав — нямат име.

Лумпена за когото ще ви разкажа беше 16 годишен, без име, окъсан тютюноработник.

По напред живееше в друг квартал, от където е получил и запомнил очите на момиче, което за жалост имаше име

Казваше се: Ваня.

— — — — — — — — — — — — — — —

II.

Ученици, ученички, студенти и студентки образуват веселия и красив венец на улицата.

Лумпените, дриплювците, гаменките на пролетарията мечтаят за радоста им и желаят и те да се наредят сред тях.

Лумпена мечтаеше да бъде ученик.

Една огромна, огнена, но невъзможна и непостижима любов, импулсираше желанието да бъде ученик, защото Ваня беше ученичка, а той работник в Арав.

Да бъде близо при нея;

Той ходеше всяка вечер в далечния квартал, който нищо не му даде, където нищо не научи и видя освен очите на едно момиче:

В А Н Я.

— — — — — — — — — — — — — — —

III.

Духнал беше пролетния вятър. Бялата пролет е дошла. Плодните дървета са цъфнали

От вишните и сливите падаше цветен дъжд. Полето е зелено, весело и с цветя.

И нещо велико се събуждаше заедно с тревите, листата и цветята.

Бликнал е — като скрита подземна река — възторга за живот . . . . .

Имаш ли 15 години, знай че ще чукне любовьта върху устните ти!

И на Ючбунарския лумпен се разцъфна любовьта като пролетен клон.

Той мечтаеше за живота и не можеше да разбере защо се самоубиват преситените буржоа, когато светът е тъй хубав!

За него светът беше хубав, макар, че работеше за 25 лева на ден, спеше в влажен сутерен, гладуваше и и беше станал на вейка.

Може би светът е хубав за дриплювците тютюноработници, само когато се разцъфне първата им любов!

Но тя има сждбата на печалното насекомо, което живее един ден — еднодневката.

Така е днес!

Тютюневата фабрика има нужда от работници; никой не се нитересува за гаврошовците, че искат да се учат, любят и живеят.

— — — — — — — —

IV

Гледаш градината на живота: пълна с цветя. Ти си да кажем лумпен от Арав. Виждаш един цвят. Той е хубав, красив и нежен и има име:

ВАНЯ.

Градината е заградена с тел.

Отива един от „венеца на улицата“ и го откъсва. Мирише го, смачква го с пръсти и захвърля в локвата

Но и в локвата, пак е недостъпен зь уличника.

А щастливеца от венеца за улицата, отчаен и недоволен тръгва по светът да дири „СИНЯТА ПТИЦА“.

— — — — — — — —

V.

Беше запленена малката глава на 16 годишния лумпен от тютюневия склад на Арав.

Той искаше да живее

Мечтаеше за хубавото.

И не чуваше и виждаше:

И трамвайте фучат, сирените на камионите предупреждават.

Шумът, грохота, смъртa не могат да уплашат запленената и влюбена глава на един младеж.

■

Могъща работническа вълна се разля по площадите-викът за хляб бе събрал хиляди:

С Т А Ч К А.

Той беше с тях.

Из улицата се понисa вълната. Крещят, викат, протестират, искат.

— — — — — — — —

Чува се тропот на конски копита, и тънък звън на махащи саби.

Предупреждават.

Някои бегат. Повече остават.

Лумпена е най напред.

Течението на вълната е в другия квартал, където получи и научи само едно: блясъка на две очи, които светеха в неговия път.

Той ги видя пак.

Те бяха пак така хубави.

И той се понесе надоле с всичките:

VI.

Малкото телце е разкъсано. Мозъчни парчета и кръв димят!

Плочите са червени.

Като протест са червени.

На тротоара измачкан, червен от кръв, каскет.

Хората гледат:

— Студент е.

Да, малкия студент от Арав.

VII

Крещят кървави петна по улицата.

А камионите, трамваите фучат, свирят, предупреждават.

И все пак болнави гамени, ходят свободно п средата на улицата.

И не се страхуват.

Протестират, викат, шумят и все по многобройни стават.

Улицата почернява. И една огромна маса се понисa

Спират камиони, трамваи.

Подземна река е заляла площадите.

— — — — — — — — — — — — — — —

VIII.

Носи се викът, протеста за живота на Гавроша от Арав.

Милиони като него са образували гора от издигнати ръце, река от развълнувани души.

Манифестацията е жив плакат: и с к а м е д а ж и в е е м.

Ж А Н

Цена 3 лева

Книгата е дигитализирана от Студентско общество за компютърно изкуство (СОКИ), scas.bg и е предоставена от личната колекция на Росен Петков. Дигитализацията е в рамките на проект „Илюстрациите на Българския литературен модернизъм“- дигитализиране и изследване на редки издания - корици, оформление и илюстрации, издаване на каталог и изложба“

ПРОЕКТЪТ Е РЕАЛИЗИРАН С ФИНАНСОВАТА ПОДКРЕПА НА МИНИСТЕРСТВОТО НА КУЛТУРАТА